

บทความวิจัย (Research Article)

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าวเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก Development of Coconut Coir Fiber Packaging to Value Creation for Cold Pressed Coconut Oil Products, Tumbon Phlai Chumphon Phitsanulok Province

ปรารถนา ศิริสานต์

Prattana Sirisan

บทคัดย่อ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก ผลิตและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวแปรรูปผลิตภัณฑ์บรรจุในรูปแบบ ผลิตภัณฑ์สบู่ ผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผม ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้และการฝึกปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล 2) พัฒนาบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น 3) ประเมินความพึงพอใจด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มชุมชน จำนวน 33 คน พบว่า มีความต้องการให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีเอกลักษณ์และสามารถใช้วัตถุดิบที่เหลือคือกากมะพร้าว ปัจจุบันทางกลุ่มนั้นใช้ประโยชน์ในการนำไปทำเป็นปุ๋ยบางส่วนและเหลือทิ้ง จึงมีความต้องการจะพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้สามารถเพิ่มมูลค่าได้ รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่คำนึงถึงการใช้วัตถุดิบที่มีใกล้ตัว เพื่อการลดต้นทุนและสามารถผลิตเองได้ในชุมชน และขยายกลุ่มลูกค้าเมื่อไปวางตามงานแสดงสินค้าและห้างสรรพสินค้า 2) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กลุ่มชุมชน โดยฝึกปฏิบัติขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว และดำเนินร่างแบบฉลากบนบรรจุภัณฑ์ ภายใต้ชื่อ “พร้าวชุมพล” กำหนดแนวคิดในการออกแบบโดยใช้สีขาว เขียวและน้ำตาล แสดงถึงธรรมชาติและดีสีของมะพร้าวมาใช้ โดยภาพแสดงเป็นลวดลายใยมะพร้าว สามารถสื่อถึงผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากมะพร้าว และ 3) การสอบถามความพึงพอใจกลุ่มตัวแทนผู้บริโภคจำนวน 200 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ พบว่า มีความพึงพอใจระดับมากในรูปแบบบรรจุภัณฑ์โดยรวมมีความเหมาะสมและสวยงาม การใช้วัสดุใยมะพร้าวที่ใช้ขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์ สามารถลดต้นทุน คำนึงถึงธรรมชาติและสามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่นต่อได้ สีฉลากของฉลากบนบรรจุภัณฑ์บ่งบอกถึงความเป็นธรรมชาติ ลวดลายของบรรจุภัณฑ์สามารถดึงดูด และสามารถเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ได้

คำสำคัญ: การสร้างมูลค่าเพิ่ม น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น บรรจุภัณฑ์ใยมะพร้าว

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก 65000

Faculty of Industrial Technology, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok 65000

Corresponding author; email: s_prattana@hotmail.com

(Received: 15 September 2021; Revised: 2 November 2021; Accepted: 27 May 2022)

DOI: <https://doi.org/10.14456/psruhss.2023.48>

Abstract

The community enterprise of the Phlai Chumphon farm housewives group, Phlai Chumphon subdistrict, Phitsanulok Province produced and distributed the coconut oil products in the form of soaps, hair care products, skin care products, and the development packaging from coconut fibers to create value added for the cold-pressed coconut oil products through knowledge transfer and practiced to promote the local products powerful and sustainable.

The study aimed to 1) study and collect information about the potential of products from the Phlai Chumphon farm housewives group's products. 2) develop packaging from coconut fibers for the cold-pressed coconut oil products. 3) assess the satisfaction in creating value added.

The study combined both qualitative and quantitative research with the community participation, which had the process as follow: 1) the in-depth interview with 33 people in the community found that they desired the identity of local products and the usage of coconut husks because, at the present, the Phlai Chumphon farm housewives group used coconut husks as fertilizer and waste. Therefore, they desired to develop the form of packaging that could add value. The form of packaging was concerned from the nearby materials to reduce the costs, be produced by themselves in the community, and made new customer acquisition in trade shows and department stores. 2) organizing the training workshop for local people to practice the forming packaging from coconut fiber and then drafted a label design on the package based on the name "Phlai Chumphon", defining the design concept by using white, green and brown to represent the nature and coconut's color through the coconut leaf patterns which could show the products made from coconut. 3) the satisfaction questionnaire of 300 consumers by accidental sampling showed they had the high level of satisfaction in the form of overall the appropriate and beautiful packaging. The use of coconut fiber materials used in the forming of packaging reduced costs, concerned nature and be used for other benefits. The label color on the packaging indicated its naturalness. The packaging pattern could be attractive and added value to the product.

Keywords: Cold pressed coconut oil, Coconut coir fiber packaging, Value creation

บทนำ

บรรจุภัณฑ์เป็นปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิตของยุคปัจจุบัน ทำหน้าที่ห่อหุ้มและรองรับผลิตภัณฑ์นั้น เพื่อความปลอดภัยจากผู้ผลิตจนถึงมือผู้บริโภค รวมไปถึงเป็นการส่งเสริมการขายอีกส่วนหนึ่ง และเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น ปัจจุบันการแข่งขันทางการตลาดเพิ่มสูงขึ้น การพัฒนาหรือการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการ สะดุดแก่ผู้พบเห็น โดยการสร้างความต่าง จะสามารถส่งผลให้ผลิตภัณฑ์นั้นมียอดขายที่เพิ่มขึ้นและเป็นที่ต้องการและเข้าถึงตลาดอย่างง่ายน่าจดจำและมีเอกลักษณ์สำหรับผลิตภัณฑ์นั้น (ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา, 2542) แนวคิดการใช้วัสดุจากธรรมชาติ วัสดุที่มีอยู่ใกล้ตัวที่สามารถนำมาพัฒนาได้สารพัดประโยชน์ ตอบสนอง การเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การนำกลับมาใช้ซ้ำใช้ใหม่ ซึ่งในปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งในเรื่องการอนุรักษ์ทางด้านผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ ในตลาดที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง และอุตสาหกรรมอยู่ในภาวะอึมครึม (รุ่งทิพย์ ลุยเลา, 2560) ซึ่งจะเห็นว่า ผลิตภัณฑ์หลักไม่มีความแตกต่างกันเท่าใดนัก การสร้างมูลค่าเพิ่ม

จำเป็นต้องพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีความต่าง ดึงดูดใจหรือมีเอกลักษณ์ที่มอบให้แก่ผู้บริโภค ให้ความรู้สึกมากกว่าความพึงพอใจส่งผลต่อการจดจำ

ตำบลพลายชุมพลตั้งอยู่ในเขตพื้นที่รองรับการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยการใช้องค์ความรู้ทางการศึกษาและการฝึกปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน โดยมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล เป็นกลุ่มที่ผลิตน้ำมันมะพร้าวซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรตอบโจทยกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สร้างเศรษฐกิจของพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรจำนวนมาก เกิดเป็นการนำน้ำมันมะพร้าวมาแปรรูปผลิตภัณฑ์บำรุงในรูปแบบผลิตภัณฑ์สบู่ ผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผม ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว ในส่วนของรูปแบบบรรจุภัณฑ์จากการสำรวจจากกลุ่มผู้บริโภคยังไม่ตอบสนองการสร้างแตกต่างและนำจดจำของกลุ่มชุมชน และทางด้านการตลาดในการขยายกลุ่มเป้าหมาย การสกัดน้ำมันมะพร้าว ออกมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นี้จึงมีวัตถุดิบที่เหลือ คือ กาบมะพร้าว ดังนั้น การนำวัตถุดิบที่เหลือใช้ในการสกัดนี้มาเป็นช่องทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์ของชุมชน การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองการสร้างเอกลักษณ์ที่แตกต่าง และส่งผลต่อการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมในรูปแบบการใช้วัสดุจากธรรมชาติให้ได้มากที่สุดสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ที่สกัดจากธรรมชาติ คือ น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น เป็นกระบวนการผลิตน้ำมันมะพร้าว จากมะพร้าวโดยการสกัดเย็นให้น้ำมันออกมาโดยวิธีธรรมชาติ ซึ่งกว่าจะได้น้ำมันมะพร้าว ในปริมาณหนึ่งใช้เวลานานพอสมควร เพราะไม่มีการเร่งด้วยความร้อนและสารเคมี

ดังนั้น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก เป็นการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่คำนึงถึงการใช้วัตถุดิบที่มีใกล้ตัว เพื่อการลดต้นทุนและสามารถผลิตเองได้ในชุมชน บรรจุภัณฑ์ที่สามารถผลิตจากวัสดุธรรมชาติ หรือที่สามารถย่อยสลายได้ง่าย หรือการนำบรรจุภัณฑ์ใช้ซ้ำนำกลับมาใช้ใหม่ จึงเป็นอีกส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยลดมลพิษทางสังคม และเป็นการมองย้อนกลับไปมองประโยชน์จากธรรมชาติรอบตัว นำมาพัฒนาและประยุกต์เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อให้สามารถกระจายกลุ่มเป้าหมาย ขยายรูปแบบจากการขายส่งเป็นขายปลีก และผลักดันให้เป็นผลิตภัณฑ์ของฝากสำหรับนักท่องเที่ยวและสังคมพื้นที่ และท้องถิ่นให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้นตอบสนองการสร้างแตกต่างและนำจดจำของกลุ่มชุมชน ส่งผลต่อการสร้างรายได้และรากฐานความเข้มแข็งของชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก จากกลุ่มเป้าหมาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

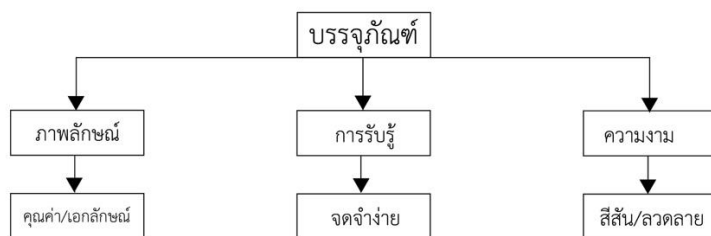
กระบวนการการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก ด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล แบ่งการดำเนินงานตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก กรอบแนวทางในการศึกษา

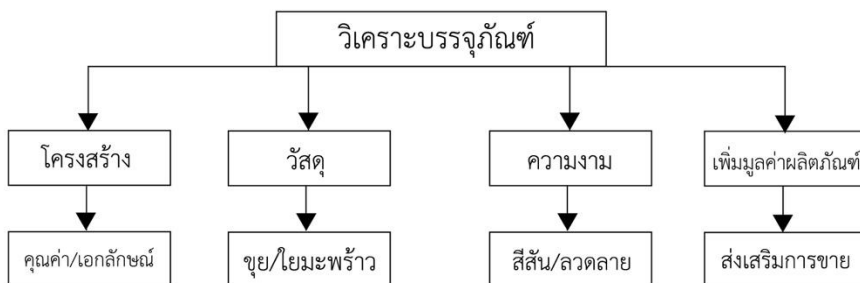
1.1 ศึกษาแหล่งที่มาและความสำคัญของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล วัตถุประสงค์ในการทำ และการนำไปใช้ ของผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ความสำคัญและเอกลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดในการออกแบบ แบบที่มาของลวดลาย

1.2 ศึกษากระบวนการวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น โดยจำแนกด้านรูปทรงของ ผลิตภัณฑ์ โครงสร้างของบรรจุภัณฑ์ และลวดลายข้อมูลที่ปรากฏและนำมาใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยกำหนดกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรม นำมาใช้เพื่อให้สอดคล้องการทำงานวิจัยครั้งนี้

2. เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากโยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก

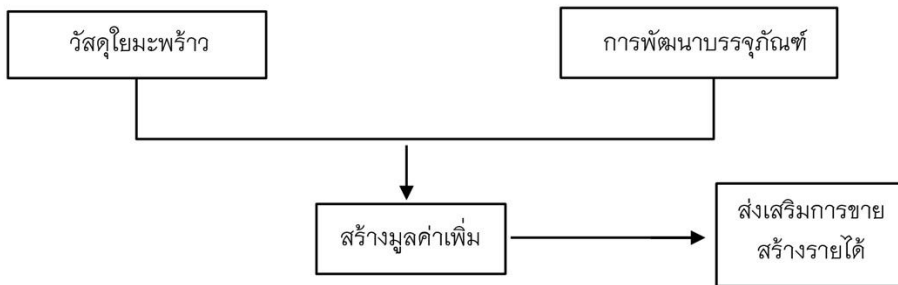

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากโยมะพร้าว
ตามแนวคิดทฤษฎีการออกแบบของนวลน้อย บุญวงษ์ (2542)

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการออกแบบบรรจุภัณฑ์
ตามแนวคิดทฤษฎีการออกแบบของนวลน้อย บุญวงษ์ (2542)

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของบรรจุภัณฑ์จากโยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก จากกลุ่มเป้าหมาย

ภาพ 3 กรอบแนวคิดการประเมินความพึงพอใจ ตามแนวคิดทฤษฎีของรุ่งทิพย์ ลุยเลา (2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลบริบทของชุมชนศักยภาพการผลิต และความต้องการให้สอดคล้องกับทุนชุมชนสู่การเพิ่มรายได้ และรับรองการขยายกลุ่มลูกค้า นำมาใช้ในการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน ดังตาราง 1 และเพื่อให้เห็นเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการ จากการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพลจากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์ SWOT ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
- สมาชิกมีความเข้มแข็งในการผลิต - ผลิตภัณฑ์เป็นที่ต้องการของตลาด - มีสถานที่จำหน่ายและแหล่งผลิตที่ชัดเจน	- ขาดทักษะในการพัฒนารูปแบบใหม่ - ขาดช่องทางการขายตลาดออนไลน์ - ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อขยายกลุ่มลูกค้า
โอกาส (O)	อุปสรรค (T)
- หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและส่งเสริม - รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง	- มีผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน จึงต้องสร้างภาพลักษณ์ที่มีความแตกต่าง

ตาราง 2 วิเคราะห์ความต้องการของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล

ผลิตภัณฑ์ชุมชน	ความต้องการ	แนวทางการพัฒนา
1. น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น	1. พัฒนาฉลากและบรรจุภัณฑ์	1. พัฒนารูปแบบที่สร้างเป็นภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ภายใต้ชื่อพร้าวชุมพล
2. วัตถุดิบกากมะพร้าวที่เหลือทิ้ง	2. นำมาทำบรรจุภัณฑ์	2. สามารถผลิตเองได้
	3. ขยายกลุ่มลูกค้า	3. งานแสดงสินค้าและห้างสรรพสินค้า และตลาดออนไลน์ เพื่อเข้าถึงกลุ่มใหม่

ขั้นตอนที่ 1 ฝึกปฏิบัติการขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว และรูปแบบฉลากบนบรรจุภัณฑ์

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว เพื่อการสร้างความคุ้มค่าเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก เป็นการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่คำนึงถึงการใช้วัตถุดิบที่มีใกล้ตัว เพื่อการลดต้นทุนและสามารถผลิตเองได้ในชุมชน บรรจุภัณฑ์ที่สามารถผลิตจากวัสดุธรรมชาติที่สามารถย่อยสลายได้โดยง่าย หรือการนำบรรจุภัณฑ์ใช้ซ้ำนำกลับมาใช้ใหม่ การดำเนินงานเป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ชุมชนแสดงความเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดและขั้นตอนการทำบรรจุภัณฑ์ โดยแนวคิดในการออกแบบเบื้องต้นคือ กลุ่มชุมชนสามารถทำได้เองจากวัสดุที่มีอยู่ ต้นทุนไม่สูง จากนั้นทำการทดลองปฏิบัติการ ดังขั้นตอนการเตรียมวัสดุขึ้นรูป (1) นำกากมะพร้าวที่เหลือจากนำไปทำน้ำมันมะพร้าว มาฉีกให้เป็น絮หรือเส้นฝอย (ภาพ 4ก) นำแป้งมันสำปะหลังผสมน้ำไปต้มและเคี่ยวให้เป็นกาว (ภาพ 4ข) จากนั้นนำมาผสมกับ絮มะพร้าวที่เตรียมไว้ (ภาพ 4ค)

ภาพ 4 แสดงขั้นตอนการเตรียมวัสดุขึ้นรูป

(2) จากนั้นทดลองขึ้นรูปตามแบบ (ภาพ 5) นำไม้และวัสดุที่เตรียมไว้สำหรับเป็นโครงสร้างของบรรจุภัณฑ์มา (ภาพ 5ก) นำ絮มะพร้าวที่ผสมกับกาวแล้วโปะแบบพิมพ์ (ภาพ 5ข) เคลือบให้ทั่วแบบโดยการกระจายเส้นใยให้เรียงตัวทำให้เกิดลวดลาย ผิวสัมผัสของวัสดุ (ภาพ 5ค) และปั๊มแบบพิมพ์เพื่อให้ได้รูปทรงตามแบบที่ต้องการ (ภาพ 5ง)

(3) ขั้นตอนแกะออกจากแบบพิมพ์ขึ้นรูป (ภาพ 6) นำที่ขึ้นรูปเรียบร้อยแล้ว นำไปตากแดดหรือผึ่งลมให้พอหมาด (ภาพ 6ก) จากนั้นแกะแม่พิมพ์ออก (ภาพ 6ข) แล้วตากทิ้งไว้ให้แห้งสนิท (ภาพ 6ค) พร้อมใช้งาน โดยกลุ่มชุมชนทดลองปฏิบัติการขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์ (ภาพ 7)

ภาพ 5 แสดงขั้นตอนการขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์

ภาพ 6 แสดงขั้นตอนแกะออกจากแบบพิมพ์ขึ้นรูป

ภาพ 7 แสดงกลุ่มชุมชนทดลองขึ้นรูปบรรจุภัณฑ์

ภาพ 8 แสดงโยมะพร้าวที่ขึ้นรูปเป็นบรรจุภัณฑ์

จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการทำแบบร่างฉลากผลิตภัณฑ์ โดยการแสดงความเห็นร่วมกับชุมชน ความต้องการในเรื่องของสี และข้อมูลของผลิตภัณฑ์ โดยใช้ภายใต้ชื่อ “พร้าวชุมพล” พบว่า กลุ่มชุมชนต้องการสื่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นธรรมชาติ และสะอาดตา ดูแล้วปลอดภัย จึงกำหนดแนวคิดในการออกแบบให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้โดยใช้สีขาว เขียวและน้ำตาล แสดงถึงธรรมชาติและดีสีของมะพร้าวมาใช้ ภาพแสดงเป็นลวดลายใบมะพร้าว สามารถสื่อถึงคำว่า พราวชุมพล และวัตถุดิบของผลิตภัณฑ์

ภาพ 9 แสดงแบบร่างฉลากน้ำมันมะพร้าวอารมณ์ของผลิตภัณฑ์ที่เป็นธรรมชาติ

ภาพ 10 แสดงฉลากน้ำมันมะพร้าว

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก ก่อตั้งเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2534 ตั้งอยู่ที่ 117/3 หมู่ที่ 5 ตำบลปลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากเผชิญภาวะเศรษฐกิจ จึงเกิดการรวมตัวของคนในชุมชนที่ว่างงาน และทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสามารถสร้างรายได้ในแต่ละครัวเรือน มีจำนวนสมาชิก 33 คน โดยมี

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	หน้าที่รับผิดชอบ
1	นางการะเกตุ หมอกมี	ประธานกลุ่ม	การปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
2	นางสาวอุบล โคกปรางค์	รองประธาน	ช่วยเหลือประธาน เป็นตัวแทนในการอบรม ศึกษา ดูงาน

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	หน้าที่รับผิดชอบ
3	นางระพีพร พงษ์วิญญาคม	เลขานุการ	บันทึกข้อมูลในการประชุม อบรม
4	นางสายสวาท อินทร์มาศ	เหรัญญิก	รับผิดชอบในส่วนของการเงินและบัญชี
5	นางเกศกร มีเมธ	เหรัญญิก	จัดรายละเอียดรายรับรายจ่ายของกลุ่ม
6	นางสุจิรา ตะโกฏ	ประชาสัมพันธ์	ทำหน้าที่กระจายข่าวในคนในกลุ่ม
7	นางแววดาว เล็กนุช	ปฎิคม	บริหารจัดการเกี่ยวกับเครื่องอุปโภคบริโภค
8	นางสาวลัดดาวรรณ เอื้อณการัตน์	ปฎิคม	บริหารจัดการเกี่ยวกับเครื่องอุปโภคบริโภค

เริ่มต้นลงทุนในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์กล้วยหักมุกอบเนย ส่งตลาดตามความต้องการหรือคำสั่งซื้อและวางจำหน่ายตามงานแสดงสินค้า จึงทำให้กล้วยหักมุกอบเนยเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป จากนั้นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพล จึงได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากผลผลิตทางการเกษตรชนิดอื่นนอกจากกล้วย คือ มะพร้าว เนื่องจากได้รับความรู้เรื่องของการผลิตผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวจากการร่วมอบรมในการพัฒนาสายอาชีพต่อมาในปี พ.ศ. 2556 ทางกลุ่มจึงเริ่มผลิตน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น โดยแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ คือ สบู่ โลชั่น และแชมพูน้ำมันมะพร้าว เพื่อให้กลุ่มมีรายได้อย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชุมชนผลิตและจำหน่ายควบคู่กันไป แต่ในส่วนของผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มมีความต้องการจะพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้สามารถเพิ่มมูลค่าได้ รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่คำนึงถึงการใช้วัตถุดิบที่มีใกล้ตัว เพื่อการลดต้นทุนและสามารถผลิตเองได้ในชุมชน และขยายกลุ่มลูกค้าเมื่อไปวางตามงานแสดงสินค้าและห้างสรรพสินค้า

2. เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากโยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากโยมะพร้าว เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก เป็นการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่คำนึงถึงการใช้วัตถุดิบที่มีใกล้ตัว เพื่อการลดต้นทุนและสามารถผลิตเองได้ในชุมชน บรรจุภัณฑ์ที่สามารถผลิตจากวัสดุธรรมชาติที่สามารถย่อยสลายได้โดยง่าย หรือการนำบรรจุภัณฑ์ใช้ซ้ำนำกลับมาใช้ใหม่

การดำเนินงานเป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ชุมชนแสดงความเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดและขั้นตอนการทำบรรจุภัณฑ์ โดยแนวคิดในการออกแบบเบื้องต้นคือกลุ่มชุมชนสามารถทำได้เองจากวัสดุที่มีอยู่ต้นทุนไม่สูง จากนั้นทำการทดลองปฏิบัติการ

ภาพ 11 แสดงภาพบรรจุภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น

ภาพ 12 แสดงภาพบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นจากไยมะพร้าว

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของบรรจุภัณฑ์จากไยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก จากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อความพึงพอใจด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของบรรจุภัณฑ์จากไยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก จากการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลรวมถึงการทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากการสุ่มแบบเจาะจงผู้บริโภคน จำนวน 200 คน ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 60.5 เพศหญิงจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคืออยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ถัดมาอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 ส่วนมากประกอบอาชีพเป็นนักศึกษา จำนวน 61 คิดเป็นร้อยละ 30.5 ถัดมาประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 หน่วยงานของเอกชน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 ราชการ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 และอาชีพอื่น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในรูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มของบรรจุภัณฑ์จากไยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก (n= 200)

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ด้านวัสดุและการใช้งาน			
1.1 รูปแบบบรรจุภัณฑ์โดยรวมมีความเหมาะสม	4.59	0.5	มากที่สุด
1.2 วัสดุไยมะพร้าวที่ใช้ทำบรรจุภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.39	0.6	มาก
1.3 โครงสร้างสามารถห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ได้	4.31	0.7	มาก
1.4 บรรจุภัณฑ์จากไยมะพร้าว ลดต้นทุน คำนึงถึงธรรมชาติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่นต่อได้	4.61	0.6	มากที่สุด
ด้านความงามและการเพิ่มมูลค่า			
2.1 บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวโดยรวมมีความสวยงาม	4.49	0.6	มาก
2.2 สีสันทองฉลากบนบรรจุภัณฑ์สามารถบ่งบอกถึงความเป็นธรรมชาติ	4.50	0.6	มากที่สุด

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
2.3 ลวดลายของบรรจุภัณฑ์สามารถดึงดูด และสื่อถึงตรา พรวัวชุมพล ได้	4.38	0.7	มาก
2.4 รูปแบบบรรจุภัณฑ์จากไยมะพร้าว สามารถเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ได้	4.41	0.7	มาก
รวม	4.46	0.6	มาก

จากการศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มของบรรจุภัณฑ์จากไยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก โดยการสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามคือ 1) อยากให้มีการพัฒนาต่อยอด เพื่อส่งเสริมชุมชนให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน 2) อยากใช้วัสดุในการผลิตมาจากท้องถิ่น มาผสมผสานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการออกแบบ 3) คำนึงด้านโครงสร้างที่มีความแข็งแรงและสามารถใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่นได้ระยะยาว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามมาพัฒนาด้านโครงสร้างเพื่อเป็นต้นแบบที่สามารถผลิตใช้งานได้จริง และสามารถให้ชุมชนวางจำหน่ายเป็นบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น เพื่อต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของจังหวัดพิษณุโลกได้ในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากไยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการแสดงความคิดเห็น เพื่อพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ โดยวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพลร่วมกับผู้วิจัยและนักศึกษาสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่คำนึงการใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชน เพื่อการลดต้นทุนและสามารถผลิตเองได้ในชุมชน เน้นรูปแบบที่แสดงให้ผลิตภัณฑ์มีแนวคิดเป็นธรรมชาติ กำหนดแนวคิดในการออกแบบโดยใช้สีขาว เขียวและน้ำตาล แสดงถึงธรรมชาติและดีสีของมะพร้าวมาใช้ ภาพแสดงเป็นลวดลายใบมะพร้าว สามารถสื่อถึงคำว่า พรวัวชุมพล และผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากมะพร้าว จากนั้นทำการทดสอบความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีความสนใจ และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ไม่ว่าจะเป็น น้ำมันมะพร้าว สบู่ โลชั่น และแชมพู จากการออกงานแสดงสินค้า จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจากการให้ความสนใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นกลุ่มวัยรุ่น และวัยทำงานที่มีความสนใจต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ หรือให้ความรู้สึกมีคุณภาพเป็นธรรมชาติ จึงสอดคล้องกับแนวคิดที่จะขยายกลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวจากกลุ่มเดิมเป็นกลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มช่วงอายุ 50 ปี ขึ้นไป

ในเรื่องของความพึงพอใจต่อรูปแบบบรรจุภัณฑ์ด้านวัสดุและการใช้งาน จะเห็นว่าโดยภาพรวมมีความเห็นว่าบรรจุภัณฑ์จากไยมะพร้าว ลดต้นทุน คำนึงถึงธรรมชาติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่นต่อได้ และรูปแบบบรรจุภัณฑ์โดยรวมมีความเหมาะสม ในเรื่องของวัสดุจากไยมะพร้าวมีความเหมาะสม เนื่องจากสอดคล้องกับวัตถุที่เลือกใช้จากกระบวนการผลิต ที่กลุ่มชุมชนสามารถนำใช้ประโยชน์ ในการสร้างบรรจุภัณฑ์ และผลิตเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม สอดคล้องกับรุ่งทิพย์ ลุยเลา (2560) ในเรื่องของการพัฒนาเส้นไยมะพร้าวเพื่อใช้เป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหาร กล่าวว่าวัสดุชนิดนี้หาได้ง่ายในท้องถิ่น และเป็นวัสดุที่สามารถย่อยสลายทางชีวภาพได้ ต้นทุนการผลิตต่ำและง่ายต่อการขึ้นรูป 3 มิติ ด้วยแม่พิมพ์ สามารถใช้งานได้หลากหลายวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับผลิตภัณฑ์ที่ขายความเป็นธรรมชาติบริสุทธิ์อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรพงศ์ กิ่งศักดิ์ (2556) ด้านวัสดุจากธรรมชาติเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่ในการช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น บรรจุภัณฑ์สามารถปกป้องผลิตภัณฑ์ และทำหน้าที่ส่งเสริมการขาย และเพิ่มมูลค่าทางการตลาดในการจัดจำหน่ายมากขึ้นส่วนในเรื่องของโครงสร้างที่สามารถห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ได้นั้น ผู้ตอบแบบ

สำรวจยังคงเห็นถึงการไม่ห่อหุ้มได้ดีมากนักเนื่องจากจำเป็นต้องใช้บรรจุภัณฑ์ชั่วคราวด้วยบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว จึงเป็นในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ขั้นที่สอง เพื่อการเพิ่มมูลค่าให้กับตัวผลิตภัณฑ์ให้มีความต่างและมีเอกลักษณ์เท่านั้น

ความพึงพอใจด้านความงามของรูปแบบบรรจุภัณฑ์โดยรวม พบว่า สีสันทองจากบนบรรจุภัณฑ์สามารถบ่งบอกถึงความเป็นธรรมชาติ และโดยรวมมีความสวยงาม สามารถเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ เนื่องจากรูปแบบสอดคล้องกับแนวคิดในการใช้สีที่แสดงถึงความเป็นธรรมชาติของผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน ภาพลักษณ์โดยรวมของผลิตภัณฑ์เมื่อวางจัดจำหน่ายนั้นดูน่าสนใจและดึงดูดผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของดาร์รงค์ดี ชัยสนธิ และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา (2542) ที่กล่าวไว้ในทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ว่าหีบห่อ หรือบรรจุภัณฑ์มีความสำคัญต่อการตลาดในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้บริโภคจึงมีความมั่นใจในสินค้ามากขึ้น และมีส่วนช่วยในการสร้างเอกลักษณ์ และมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ศรีณยู จึงดำรงกิจ(2560) ช่วยในการขยายตลาดและรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดรวมทั้งช่วยในการเพิ่มยอดขายให้กับสินค้า แต่ในส่วนของการแสดงถึงการรับรู้ของตราพรวัวชุมชนนั้น อาจยังไม่สร้างการจดจำได้มากนัก เนื่องจากจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างฐานกลุ่มผู้บริโภคใหม่ซึ่งเป็นวัยรุ่นและวัยทำงาน ดังนั้นการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก ในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ผล และข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางที่พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านพลายชุมพลในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากใยมะพร้าว สำหรับผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น ตำบลพลายชุมพล จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ศึกษาวัสดุที่สามารถนำมาใช้เพื่อจะใช้ลดต้นทุนในการผลิต และเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมกับชิ้นงาน และสามารถนำไปพัฒนาโดยการคำนึงถึงต้นทุน คำนึงด้านโครงสร้างที่มีความแข็งแรงและสามารถใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่นได้ระยะยาว ใช้วัสดุในการผลิตมาจากท้องถิ่น มาผสมผสานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในการออกแบบพัฒนาด้านโครงสร้างเพื่อเป็นต้นแบบที่สามารถผลิตใช้งานได้จริง และสามารถให้ชุมชนวางจำหน่ายเป็นบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น เพื่อต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของจังหวัดพิษณุโลกได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ดาร์รงค์ดี ชัยสนธิ, และก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา. (2542). *การบรรจุภัณฑ์ = Packaging*. กรุงเทพฯ: วังอักษร.
- นรพงศ์ กิ่งศักดิ์. (2556). *การศึกษาและพัฒนาแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์กล้วยแปรรูปชนิดอบแห้งจากวัสดุธรรมชาติ กรณีศึกษา: วัสดุจากเปลือกกล้วย จังหวัดพิษณุโลก* (วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นวลน้อย บุญวงษ์. (2542). *หลักการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งทิพย์ ลุยเลา. (2560). *การพัฒนาเส้นใยมะพร้าวเพื่อใช้เป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหาร*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ.
- ศรีณยู จึงดำรงกิจ. (2560). *การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผักเหมียงของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์*. สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.